

„Artysta betonu i stali” - historia Rudolfa Modrzejewskiego

2017-04-20

„Artysta betonu i stali”, publikacja polsko-amerykańskiego inżyniera, dr. Jana S. Płachty, opowiada historię w Polsce niemal zupełnie nieznaną, a przecież będącą przykładem fenomenalnego sukcesu Polaka w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Bohaterem książki jest wybitny inżynier Rudolf Modrzejewski (Ralph Modjeski, 1861–1940), jedyny syn słynnej aktorki Heleny Modrzejewskiej. Pochodził z Krakowa – tu urodził się 27 stycznia 1861 r. (wedle innych źródłem miejscem urodzenia była Bochnia).

Jego ojciec, Gustaw Zimajer (Sinmayer), ps. Modrzejewski, dyrektor licznych teatrów, aktor, pracował też w krakowskim magistracie. Przez pewien czas wspólna praca teatralna (a do tego romans) łączyły go z Heleną Misel, ps. Modrzejewską – jedną z najbardziej znanych aktorek drugiej połowy XIX w. Rudolf był owocem ich kilkuletniego związku. Pierwsze lata życia spędził w Krakowie – tu chodził do szkoły powszechnej i średniej. Jako piętnastolatek wyemigrował wraz z matką do USA, początkowo do Anaheim w Kalifornii, gdzie matka wraz z grupą przyjaciół (m.in. Henrykiem Sienkiewiczem) zakupiła farmę. Po studiach inżynierskich w Paryżu wrócił do Stanów i w 1893 r. w Chicago otworzył własne biuro budowy mostów.

Już dziesięć lat później prasa amerykańska uznała go za najwybitniejszego żyjącego konstruktora mostów, a on sam stanął na czele pierwszego związku inżynierów w Stanach. Zaprojektował i zbudował ponad czterdzieści mostów drogowych i kolejowych na terenie Ameryki Północnej. Były to monumentalne, potężne konstrukcje z betonu i stali, cechujące się zindywidualizowanym charakterem, łączące funkcjonalność z walorami estetycznymi. Dokonania te plasują Modrzejewskiego w czołówce amerykańskich konstruktorów mostów przełomu XIX i XX w. Uhonorowany i upamiętniony w USA, w Polsce Modrzejewski pozostaje niemal w ogóle nieznanym, w przeciwieństwie do swej sławnej matki. Jedynie Most Fordoński w Bydgoszczy otrzymał w 2008 r. jego imię.

Książka Jana S. Płachty jest więc przedsięwzięciem pionierskim na polskim rynku księgarskim. Na publikację składa się, obok szkicu biograficznego, przede wszystkim obszernie omówienie 40 mostów – dzieł Modrzejewskiego, istniejących do dziś w Stanach Zjednoczonych. Powstała swoista encyklopedia owych obiektów, wszechstronnie opisanych: poczynając od historycznego kontekstu ich powstania po szczegółowe parametry techniczne. Monumentalne stalowe mosty, rekordowe, piękne mosty wiszące, różnorodne mosty ruchome rozrzucone po całym kontynencie północno-amerykańskim – wszystkie opisane są kompetentnie i precyzyjnie, z wyjątkowym bogactwem szczegółów oraz obfitym materiałem ilustracyjnym (ponad 270 fotografii, rysunków i planów).

Dokonania Ralpha Modjeskiego (jak nazywał się w USA) do dziś trwają, wpisane w północnoamerykański krajobraz. Są częścią amerykańskiej historii, ale i współczesności, losy inżyniera stanowią też część polskich dziejów końca XIX i pierwszej połowy XX w. Ponad 460-stronicowe dzieło Jana S. Płachty to wyjątkowe kompendium wiedzy o wybitnym polskim inżynierze, opracowanie, które przywraca polskiej pamięci sylwetkę i fenomenalne dzieła Rudolfa Modrzejewskiego.

Jan S. Płachta, *Artysta betonu i stali. Mosty Rudolfa Modrzejewskiego*, Chicago-Tarnowskie Góry 2016